

Κεφάλαιο 1. §§ 6-16

Η εκστρατεία στη Μ. Ασία - οι πρώτες επιχειρήσεις
(5 διδακτικές ώρες)

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

- α. Να γνωρίσουν οι μαθητές παράγοντες και διαδικασίες μέσα από τις οποίες η Σπάρτη διαμόρφωσε και υλοποιούσε την εξωτερική της πολιτική τον 4ο μ. Χ. αιώνα.
- β. Να αναλύσουν τις πολιτικές και στρατηγικές αρετές του Αγησιλάου και να γνωρίσουν τα κίνητρα των πράξεων του και την ποιότητα του χαρακτήρα του.
- γ. Να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στο εγκώμιο και στο ιστορικό κείμενο με παράθεση αποσπασμάτων από τα Έλληνικά του ίδιου συγγραφέα.
- δ. Να ασκηθούν οι μαθητές στην κατανόηση της δομής των προτάσεων της αρχαίας ελληνικής με αναφορά σε συγκεκριμένα συντακτικά φαινόμενα, όπως στη συνημμένη και απόλυτη μετοχή, στη σύνταξη του απαρεμφάτου κ.τ.λ.

1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις

Ανοικτού τύπου

A Σύντομης απάντησης

§§ 6-8

1. Ποιες κινήσεις των Περσών προκάλεσαν την αντίδραση της συμμαχίας της Σπάρτης στα πρώτα κιόλας χρόνια της βασιλείας του Αγησιλάου;
2. Να αναφέρετε επιγραμματικά την πρόταση που έκανε ο Αγησίλαος στους Σπαρτιάτες και τους συμμάχους τους για την αντιμετώπιση των Περσών.
3. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των Σπαρτιατών και των συμμάχων τους στην πρόταση του Αγησιλάου για εκστρατεία στην Ασία;
4. Να γράψετε ποιος ήταν ο αντικειμενικός στόχος των επιχειρήσεων του Αγησιλάου στη Μ. Ασία και πόσο στρατό ζήτησε για την εκπλήρωσή του.

§§ 9-12

5. Ποια ήταν η πρώτη ενέργεια του Αγησιλάου μετά την άφιξή του με το συμμαχικό εκστρατευτικό σώμα στην Ασία;
6. Να γράψετε με συντομία ποια στάση τήρησαν οι δυο αντίπαλοι απέναντι στη συμφωνία που έκλεισαν.
7. Ποια αρετή του Αγησιλάου υπογραμμίζει και εξαίρει ο Ξενοφώντας κρίνοντας τη στάση του απέναντι στη συμφωνία με τον Τισσαφέρνη;

§§ 13-14

8. Να σημειώσετε ποια τακτική ακολούθησε ο Τισσαφέρνης απέναντι στον Αγησίλαο μετά την άφιξη των ενισχύσεων από το βασιλιά;
9. Ποια συναισθήματα προκάλεσε στους Σπαρτιάτες και στους συμμάχους τους το «τελεσίγραφο» του Τισσαφέρνη;
10. Γιατί ο Αγησίλαος δήλωσε ότι χρωστά μεγάλη ευγνωμοσύνη στον Τισσαφέρνη;
11. Ποιοι Έλληνες της Μ. Ασίας έπαιρναν μέρος στις στρατιωτικές επιχειρήσεις του Αγησιλάου και πώς όλοι μαζί εξασφάλιζαν τα αναγκαία για τη διατροφή τους κατά τη διάρκεια της εκστρατείας;

§§ 15-16

12. Σε ποιες περιοχές επέλεξε να αναπτύξει το στρατό και το ιππικό του ο Τισσαφέρνης;
13. Σε ποια περιοχή της Μ. Ασίας κινήθηκε με το στρατό του ο Αγησίλαος και ποια τακτική επέλεξε, για να αντιμετωπίσει την πρόκληση του Τισσαφέρνη²⁵;
14. Ποια ήταν η εκτίμηση του Τισσαφέρνη για τις κινήσεις του στρατού του Αγησιλάου;

B. Ελεύθερης ανάπτυξης

§§ 6-8

1. Γιατί ο συγγραφέας πιστεύει ότι ο καλλίτερος τρόπος να φανερώσει το χαρακτήρα του Αγησιλάου είναι να αφηγηθεί τις πράξεις του;

---

²⁵ Βλέπε και το χάρτη στο σχολικό βιβλίο, σ. 144.

2. Ποια αποδοχή είχε στο συμμαχικό συμβούλιο η πρόταση του Αγησιλάου για εκστρατεία στην Ασία; Στην απάντησή σας να αναφέρετε ποια ήταν η στάση του συμμαχικού συμβουλίου απέναντι στην πρόταση του Αγησιλάου και να την αιτιολογήσετε με βάση τα στοιχεία του κειμένου.
3. Να περιγράψετε τη διαδικασία με την οποία αντιμετώπισαν οι Σπαρτιάτες και οι σύμμαχοί τους την περσική απειλή, όταν πληροφορήθηκαν ότι οι Πέρσες προετοίμαζαν εκστρατεία κατά της Ελλάδας. Να επισημάνετε ιδιαίτερα τη συμμετοχή και το ρόλο του Αγησιλάου στην αντιμετώπιση της κρίσης.
4. Την πρόταση του Αγησιλάου για ανάσχεση της περσικής επιθετικότητας στην Ασία παρουσιάζει ο ιστορικός διαφορετικά στα *Έλληνικά* του. Αφού διαβάσετε το σχετικό απόσπασμα²⁶ και επισημάνετε τις διαφορές, να εξηγήσετε που οφείλεται αυτή η διαφοροποίηση.
5. Ποιες αρετές επιδεικνύει ο Αγησίλαος με την πρότασή του να αντιμετωπίσει ο ίδιος τους Πέρσες στην Ασία;

§§ 9-12

6. Να γράψετε σε ποια συμφωνία κατέληξαν ο Αγησίλαος και ο Τισσαφέρνης και ποιες αμοιβαίες δεσμεύσεις ανέλαβαν ο ένας απέναντι στον άλλο.
7. Ποια είναι η εκτίμηση του συγγραφέα για την εμμονή του Αγησιλάου στην τήρηση των σπονδών, αν και γνώριζε ότι ο Τισσαφέρνης είχε καταπατήσει τους όρκους του; (Να γράψετε αν αξιολογεί τη στάση του Αγησιλάου θετικά ή αρνητικά και με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει την εκτίμησή του.)
8. Ελέγχοντας την στάση των δυο αντιπάλων απέναντι στα συμφωνημένα να επισημάνετε τα σημεία υπεροχής του Αγησιλάου και να σημειώσετε τις λέξεις ή φράσεις, με τις οποίες ο ιστορικός χαρακτηρίζει αυτόν και τον αντίπαλό του.

---

²⁶ Βλέπε παράθεμα: κείμενο 5, Ξενοφ. *Έλληνικά*, 3,4, 1-2.

9. Ποια πλεονεκτήματα εξασφάλισε ο Αγησίλαος στην κοινή γνώμη Ελλήνων και βαρβάρων της Μ. Ασίας εμφανίζοντας τον Τισσαφέρνη επίορκο και αναξιόπιστο;

§§ 13-14

10. Α. Να γράψετε ποιες ήταν οι αντιδράσεις α) των Σπαρτιατών και των συμμάχων τους και β) του Αγησιλάου στο «τελεσίγραφο» του Τισσαφέρνη.
Β. Να εκτιμήσετε ποιες αρετές του Σπαρτιάτη βασιλιά εκθειάζει ο Ξενοφώντας με την αναφορά του σ' αυτές τις αντιδράσεις.
11. *Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας Τισσαφέρνης ἐπεὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον...* Να σημειώσετε ποιος παράγοντας δίνει στον Τισσαφέρνη την αίσθηση της υπεροχής και ποια επίδραση έχει αυτό στη συμπεριφορά του απέναντι στον αντίπαλό του.

§§ 15-16

12. Να αναπτύξετε τους λόγους, για τους οποίους πίστευε ο Τισσαφέρνης ότι ο Αγησίλαος θα επιχειρούσε να εισβάλει με το στρατό του στην Καρία.
13. *τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε (εἰς Καρίαν), τὸ δὲ ἵππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιήγαγε.* Να εξηγήσετε τους αντικειμενικούς στόχους που επιδίωκε ο Τισσαφέρνης με την ανάπτυξη του στρατού και του ιππικού του στις αναφερόμενες περιοχές.
14. Να αναπτύξετε τα πλεονεκτήματα που εξασφάλισε ο Αγησίλαος με την τακτική του εναντίον του Τισσαφέρνη.
15. Α. Να σημειώσετε τα ρήματα των παραγράφων 15 και 16 που δηλώνουν τις ενέργειες του Τισσαφέρνη και του Αγησιλάου, να γράψετε σε ποιο χρόνο γίνεται η αφήγηση για καθέναν από τους αντιπάλους.
Β. Ποια εντύπωση δίνει ο συγγραφέας για την αποτελεσματικότητα της τακτικής που ακολουθούν οι δυο αντίπαλοι με την αλλαγή χρόνου αφήγησης; Ποιον από τους δυο παρουσιάζει να υπερέχει από τον αντίπαλό του; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας²⁷.

---

²⁷ Βλέπε σχόλια βιβλίου, σ. 151.

Ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός ανοικτού και κλειστού τύπου

§§ 6-8

1. Γιατί ο Ξενοφώντας σ' αυτό το έργο του θεωρεί σκόπιμο να διηγηθεί τη στρατιωτική δράση του Αγησιλάου;
- A. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο τη σωστή απάντηση.
- Για να κάνει την αφήγηση ελκυστική στους αναγνώστες του.
- Για να συμπληρώσει το ιστορικό του έργο για τα γεγονότα στη Μ. Ασία στις αρχές του 4ου π. Χ. αιώνα.
- Για να προβάλλει την πολιτική της Σπάρτης στις αρχές του 4ου π. Χ. αιώνα.
- Για να αποδείξει πόσο σπουδαίος και ενάρετος ήταν ο χαρακτήρας του Αγησιλάου.
- Για να παρουσιάσει ένα τυπικό παράδειγμα στρατιωτικής επέμβασης της Σπάρτης στη Μ. Ασία.
- B. Να αναφέρετε το χωρίο του κειμένου που επαληθεύει την επιλογή σας.

§§ 9-12

2. A. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων που ακολουθούν με το όνομα του προσώπου (Αγησίλαος ή Τισσαφέρνης) που ενεργεί σύμφωνα με το κείμενο²⁸.
- α. _____ εὐθὺς ἐψεύσατο ἃ ὤμοσεν.
- β. _____ πάντας ἐποίησε καὶ Ἑλληνας καὶ βαρβάρους συντίθεσθαι ἑαυτῷ.
- γ. _____ ὤμοσεν διαπράξεσθαι αὐτῷ ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἐν τῇ Ἀσίᾳ.
- δ. _____ ἐνέμεινε ταῖς σπονδαῖς.
- ε. _____ ἀντώμοσε σπονδὰς ἄξιον ἀδόλως.
- στ. _____ πολὺν στράτευμα παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο.
- ζ. _____ λαβὼν τὸ στράτευμα ἐξέπλευσεν (εἰς τὴν Ἀσίαν).

²⁸ Αυτή η άσκηση είναι απαραίτητο να γίνεται με κλειστό το βιβλίο.

Β. Να κατατάξετε αυτές τις προτάσεις σύμφωνα με τη χρονική ακολουθία των γεγονότων που περιγράφουν.

§§ 13-14

3. Έχοντας το βιβλίο σας ανοιχτό να συμπληρώσετε τη Β στήλη του πίνακα με φράσεις ή προτάσεις από το κείμενο (§§ 13-14), που αποδίδουν τις αιτίες οι οποίες προκάλεσαν τα συναισθήματα ή τις αντιδράσεις των προσώπων της Α στήλης.

	A	B
α.	<i>ὁ Τισσαφέρνης μέγα ἐφρόνησεν</i>	_____
β.	<i>οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι καὶ Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθουσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο</i>	_____ _____ _____
γ.	<i>Ἀγησίλαος δὲ τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι</i>	_____ _____ _____

§§ 15-16

4. Α. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο το λόγο για τον οποίο ο Τισσαφέρνης ανέπτυξε το στρατό και το ιππικό του στην Καρία σύμφωνα με τα στοιχεία του κειμένου § 15.

- Ἦθελε να παρασύρει τον αντίπαλό του σε δύσβατες περιοχές για να τον αποδυναμώσει.
- Πίστευε ότι ο Αγησίλαος θα έκανε εισβολή στην ιδιαίτερη πατρίδα του την Καρία.
- Ἦθελε να αποφύγει την άμεση σύγκρουση με τον Αγησίλαο.
- Ἦθελε να ενισχύσει τις δυνάμεις του με στρατολόγηση νέων ανδρών από την περιοχή.
- Ἦθελε να ανακόψει την πορεία του Αγησιλάου προς τη Λυκία.

Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας σύμφωνα με τις πληροφορίες του κειμένου.

5. Ποιες αρετές του Αγησιλάου εκφράζουν τα αποσπάσματα της Α στήλης; Να τα συνδέσετε με τις αρετές που αναγράφονται στη Β στήλη και τους αντιστοιχούν. Δυο αποσπάσματα της Α στήλης αντιστοιχούν σε μια από τις αρετές που αναγράφονται στη Β στήλη.

A	B
α. ... πολλοὶ πάνυ ἠγάσθησαν αὐτὸ τοῦτο... τό τε αἰρεῖσθαι ἐπιόντα μᾶλλον ἢ ὑπομένοντα μάχεσθαι αὐτῷ, (§ 8) .... ▶	ευσέβεια
β. ...καὶ τὸ τᾶκείνου δαπανῶντα βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πολεμεῖν, (§ 8)..... ▶	ανδρεία
γ. Ἀγησίλαος δὲ καίπερ αἰσθόμενος ταῦτα ὁμῶς ἐνέμεινε ταῖς σπονδαῖς. (§ 11)..... ▶	σωφροσύνη
δ. ...κάλλιστον δὲ πάντων ἐκρίνετο <τὸ> μὴ περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ περὶ τῆς Ἀσίας τὸν ἀγῶνα καθιστάναι. (§ 8) . ▶	

2. Γραμματικές ασκήσεις

§§ 6-8

- Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις μεταφέροντας τις κλιτές λέξεις από τον ενικό στον πληθυντικό και αντιστρόφως²⁹.
  - Ἀπὸ τῶν ἔργων γὰρ καὶ οἱ τρόποι κατάδηλοι ἔσσονται.
  - Ὁ Πέρσης πρόσθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διέβη.
  - Ὁ βασιλεὺς ἠγγέλθη ἀθροίζων πολὺ στράτευμα.
- Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης στην παρένθεση.

²⁹ Θυμηθείτε ότι υπάρχουν ουσιαστικά που συναντώνται μόνον σε έναν από τους δυο αριθμούς. Βλέπετε στη Γραμματική σας, σσ. 43-44, § 83.

- α. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ _____ (σύμμαχος) _____
 (βουλεύομαι: παρατατικός) περὶ τούτων.
- β. Ἄν δὲ οἱ _____ (βάρβαρος) _____ (βούλομαι:
 υποτακτική ενεστώτα) πολεμῆν, Ἀγησίλαος ὑπέστη ἀσχολίαν
 _____ (αὐτός: σε δοτ. πληθ.) παρέξειν _____ (στρατεύω:
 απαρέμφ. ενεστώτα) ἐπὶ τοὺς _____ (Ἕλληνας).
- γ. Ἀγησίλαος _____ (βούλομαι: παρατατικός) πολεμῶν τὰ τοῦ
 _____ (Πέρσης) μᾶλλον ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων δαπανᾷν.

3. Να συνδέσετε τις λέξεις της Α΄ στήλης με τη γραμματική κατηγορία της Β΄ στήλης που τους αντιστοιχεί.

βασιλείας ▶	επίθετο
ναυτικόν ▶	αντωνυμία
ἄρτι ▶	
κάλλιστον ▶	ρήμα
ἐκρίνετο ▶	
ἐκείνου ▶	ουσιαστικό
τοίνυν ▶	σύνδεσμος
διεπράξατο ▶	
περὶ ▶	επίρρημα
γὰρ ▶	πρόθεση

4. Να κατατάξετε τα ουσιαστικά μαζί με τα άρθρα τους στην κατάλληλη θέση του πίνακα και να τα γράψετε και στις άλλες πτώσεις ενικού και πληθυντικού: τῶν ἔργων, τῆ ἀρχῆ, τῶν συμμάχων, τὸν ἀγῶνα.

ενικός αριθμός				
ονομ.				
γεν.				
δοτ.				
αιτ.				
πληθυντικός αριθμός				
ονομ.				
γεν.				

δοτ.				
αιτ.				

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους βαθμούς των επιθέτων, που λείπουν.

θετικός	συγκριτικός	υπερθετικός
νέος		
πολύ (ουδέτερο)		
πολλοί		
		κάλλιστον (ουδέτερο)
καταδήλους		

§§ 9-12

7. Να συμπληρώσετε τα ουσιαστικά με τις καταλήξεις που λείπουν και να τα τονίσετε.

- α. τοῦ στρατευματ_____ (στράτευμα)
 β. τῷ Τισσαφερν_____ (Τισσαφέρνης)
 γ. τῆς πραξ_____ (πραξις)
 δ. τὰς πολ_____ (πόλις)
 ε. αἰ σπονδ_____ (σπονδή)
 στ. τοῖς ὄρκ_____ (ὄρκος)
 ζ. τοῦ βασιλε_____ (βασιλεύς)

8. Να συνδέσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τα γραμματικά χαρακτηριστικά που τους αντιστοιχούν στη Β' στήλη. Δυο στοιχεία της Β' στήλης περισσεύουν.

A'	B'
σαφέστερον ▶	τριτόκλιτο επίθετο θετικού βαθμού
πρώτη ▶	επίρρημα θετικού βαθμού
ἄγγελους ▶	μετοχή αορίστου
αὐτονόμους ▶	δευτερόκλιτο επίθετο θετικού βαθμού
ἀδόλως ▶	ουσιαστικό Α' κλίσης
ὀρισάμενος ▶	επίρρημα συγκριτικού βαθμού
	τακτικό αριθμητικό επίθετο

ουσιαστικό Β' κλίσης
 συνθήκας ▶ μετοχή ενεστώτα

9. Να συμπληρώσετε τα κενά με το κατάλληλο ουσιαστικό ή επίθετο από αυτά που ακολουθούν: **βασιλέα, πράξει, πόλεσι, στρατηγοῦ, συνθήκης, αὐτονόμου, ἀπίστων, σαφεῖς, ἐπίορκους, πρῶται.**

- α. τῆς _____ πόλεως
 β. αἱ _____ συνθήκαι
 γ. τὸν ἐπίορκον _____
 δ. τοῦ ἀπίστου _____
 ε. τῆ πρώτη _____
 στ. ταῖς αὐτονόμοις _____
 ζ. τοὺς _____ βασιλεῖς
 η. τῆς σαφοῦς _____
 θ. αἱ _____ πράξεις
 ι. τῶν _____ στρατηγῶν

10. Να ξαναγράψετε τις προτάσεις μεταφέροντας το ρήμα

- της (α) στον ενεστώτα, μέλλοντα και αόριστο και
  - της (β) στον παρατατικό, παρακείμενο και υπερσυντέλικο.
- α. Ὁ Τισσαφέρνης στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο.
 β. Ἀγησίλαος Τισσαφέρην ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν.

§§ 13-16

11. στρατεύματι, βασιλέως, παρασκευῆς, προσώπω, χάριν, στρατιώταις, ἀγοράν, πεδῖον, δυνάμεις, θεούς, πόλεμον, ἀπάτη:

A. Να κατατάξετε τα ουσιαστικά στον ακόλουθο πίνακα σύμφωνα με την κλίση στην οποία ανήκουν.

A' κλίση	B' κλίση	Γ' κλίση

--	--	--

B. Να γράψετε τα ουσιαστικά του προηγούμενου πίνακα από τον ενικό στον πληθυντικό και αντιστρόφως.

12. A. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο τις σωστές απαντήσεις.

α.		β.	☐	νομίσας
Ποια ρήματα	☐	Ποιες μετοχές	☐	παρόντες
βρίσκονται	☐	βρίσκονται	☐	συστρατευσο- μένους
σε χρόνο	☐	σε χρόνο	☐	αντιστρέφας
παρατατικό;	☐	αόριστο;	☐	ἀναλαμβάνων
	☐		☐	

B. Τι είδους αύξηση έχουν τα ρήματα που βρίσκονται σε χρόνο παρατατικό;

Γ. Να γράψετε τις μετοχές του αορίστου στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση στον ενεστώτα.

3. Συντακτικές ασκήσεις

§§ 6-8

1. Να σχηματίσετε προτάσεις με τα σύνολα των λέξεων γράφοντας τους συντακτικούς όρους με τη σειρά **υποκείμενο** (με τους προσδιορισμούς του, αν έχει), **ρήμα**, **αντικείμενο**, **προσδιορισμοί** (αν υπάρχουν).

α. *νέος, τῆς βασιλείας, ἔτυχε, Ἀγησίλαος, ὄν.*

β. *Ὁ, τῶν Περσῶν, πολὺ, ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ἠθροίζεν, Βασιλεύς, στράτευμα.*

γ. *διέβη, πρόσθεν, τὴν Ἑλλάδα, Ὁ Πέρσης, ἐπὶ.*

2. *ὄν, ὄντος, ἀθροίζων, βουλευομένων.* Αφού ελέγξετε τη σύνταξη των μετοχών στο κείμενο (§ 6)

α) να γράψετε στην Α στήλη τις συνημμένες και στη Β τις απόλυτες,

β) να σημειώσετε στη Δ στήλη τα ρήματα με τα οποία συνάπτονται όσες από αυτές είναι συνημμένες και

γ) στη Γ και Ε στήλη να γράψετε αντιστοίχως τα υποκείμενα των μετοχών και των ρημάτων που σημειώσατε.

Α	Β	Γ	Δ	Ε
---	---	---	---	---

συνημμένη	απόλυτη	υποκ. μετχ.	ρήμα	υποκ. ρήμ.

§§ 9-12

3. Αφού ελέγξετε στο κείμενο (§§ 9-12) τα συντακτικά χαρακτηριστικά των προτάσεων της Β στήλης του πίνακα να τις συνδέσετε με την αντίστοιχη συντακτική τους κατηγορία στην Α στήλη, και το είδος της πρότασης που τους αντιστοιχεί στη στήλη Γ. Να συμπληρώσετε επίσης και τα κενά στη Γ στήλη, ώστε να δηλώνεται με ακρίβεια η συντακτική τους θέση. Δυο στοιχεία της Γ στήλης περισσεύουν.

A	B	Γ
ονομα- τική ▶	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ὡς ἐστρατήγησεν</i> • <i>ἕως ἔλθοιεν</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ◀ ειδική, επεξήγηση στη λέξη ..... ◀ υποθετική
επιρρη- ματική ▶	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ὅτι Τισσαφέρην... ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν</i> • <i>εἴ τι βούλοιτο</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ◀ πλαγ. ερωτημ., αντικ. στο ρήμα ..... ◀ ειδική αντικείμενο στο ρήμα ..... ◀ χρονική ◀ αιτιολογική

4. Α. Αφού ελέγξετε τη σύνταξη των ακόλουθων προτάσεων και λέξεων στο κείμενο (§ 9-12) να διαγράψετε το λανθασμένο συντακτικό χαρακτηρισμό και να συμπληρώσετε τα κενά ώστε η συντακτική αναγνώριση να είναι πλήρης.

α. *ἃ ἔπραξεν*:

- ▶ είναι αντικείμενο στο _____
- ▶ είναι ονομ. προσδ., επεξήγηση στη λέξη _____

β. *πρώτη*:

- ▶ είναι κατηγορούμενο στη λέξη _____

▶ είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη _____.

γ. *Ἐπεὶ γε μὴν... ἐξέπλευσε.*

▶ είναι δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση

▶ είναι δευτερεύουσα χρονική πρόταση.

δ. *ἄπιστον*:

▶ είναι κατηγορούμενο αντικειμένου στη λέξη _____

▶ είναι επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη _____.

Β. *Ἐν τοίνυν τῇ Ἀσίᾳ ἦδε πρώτη πρῶξις ἐγένετο*. Να αποδώσετε την πρόταση στη νέα ελληνική σύμφωνα με τη συντακτική αναγνώριση που επιλέξατε για τη λέξη *πρῶτη*.

5. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο το σωστό συντακτικό χαρακτηρισμό των μετοχών που υπογραμίζονται στα ακόλουθα αποσπάσματα του κειμένου (§§ 11-12) και να τις αποδώσετε στη νέα ελληνική αναλύοντάς τις σε προτάσεις με ρήμα, υποκείμενο και αντικείμενο, όπου υπάρχει.

α. *Ἀγησίλαος δὲ καίπερ αἰσθόμενος ταῦτα ὅμως ἐνέμεινε ταῖς σπονδαῖς.*

αἰσθόμενος:	☐	χρονική	απόδοση στη νέα ελληνική
	☐	εναντιωματική	<i>Ἀγησίλαος αἰσθόμενος ταῦτα</i>
	☐	τροπική	-----
	☐	αιτιολογική	-----

β. *Τισσαφέρην μὲν ἐμφάνισας ἐπίορκον ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν.*

ἐμφάνισας:	☐	εναντιωματική	απόδοση στη νέα ελληνική
	☐	αιτιολογική	<i>ἐμφάνισας Τισσαφέρην ἐπίορκον</i>
	☐	χρονική	-----
	☐	τροπική	-----

§§ 13-16

6. Να συνδέσετε τις λέξεις της Α στήλης με το συντακτικό χαρακτηρισμό της Β στήλης που τους αντιστοιχεί και να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να αποδίδεται με ακρίβεια η συντακτική τους θέση. Ένα στοιχείο της Β στήλης περισσεύει.

A	B
μείονα ▶	κατηγορημ. προσδιορ. στο _____
φαιδρῶ ▶	επιρρηματ. κατηγορ. στο _____
πολεμίους ▶	κατηγορούμενο στο _____ κατηγορούμ. αντικειμένου _____
συμμάχους ▶	κατηγορούμενο στο _____
ἄφιππος ▶	κατηγορούμ. αντικειμένου _____

7. Να υπογραμμίσετε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς των προτάσεων της Α στήλης και την επιρρηματική σημασία που τους αντιστοιχεί στη Β στήλη.

A	B
α. προείπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἄπιοι ἐκ τῆς Ἀσίας (§113)	χρόνος, τρόπος, τόπος, σκοπός
β. οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι ... μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο (§ 13)	τρόπος, αιτία, σκοπός, ποσό
γ. εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι (§ 14)	χρόνος, ποσό, τρόπος, μέσο
δ. ἠγεῖτο αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην (§ 15)	τρόπος, αιτία, σκοπός, μέσο
ε. τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε (§ 15)	μέσο, τόπος, αιτία, ποσό
στ. ... ἰκανὸς εἶναι καταπατήσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἑλληνας (§ 15)	αιτία, σκοπός, μέσο, ποσό
ζ. καὶ ... ἀπροσδοκῆτως παμπληθῆ χρήματα ἔλαβε (§ 16)	τρόπος, αιτία, χρόνος, ποσό

8. Ἀγησίλαος ... ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν...: Να σημειώσετε με Χ στο αντίστοιχο τετράγωνο ποια από τα ακόλουθα στοιχεία σχετικά με τη σύνταξη της πρότασης είναι σωστά και ποιά λανθασμένα.

Συντακτική αναγνώριση λέξεων	Σ	Λ
α. Υποκείμενο του ρήματος είναι η λέξη Ἀγησίλαος	☐	☐
β. Αντικείμενο του ρήματος είναι η λέξη πρέσβεις	☐	☐
γ. Αντικείμενο του απαρεμφ. είναι η λέξη Ἀγησίλαος	☐	☐
δ. Υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι η λέξη πρέσβεις	☐	☐
ε. Ρήμα και απαρέμφατο έχουν το ίδιο υποκείμενο	☐	☐
στ. Το υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι αντικείμενο του ρήματος.	☐	☐
ζ. Το απαρέμφατο είναι αντικείμενο του ρήματος	☐	☐
η. Τη σύνταξη του απαρεμφάτου στην παραπάνω πρόταση την ονομάζουμε ετεροπροσωπία.	☐	☐

4. Λεξιλογικές ασκήσεις

§§ 6-8

1. Α. Να υπογραμμίσετε τις λέξεις της Β στήλης που παράγονται από τα ρήματα της Α στήλης.

A	B
α. διηγήσομαι: >	διαγωγή, δίδαγμα, διήγηση, διαγώνισμα
β. ἐξηγγέλθη: >	εξαγωγή, ανεξέλεγκτος, εξέλιξη, εξαγγελία
γ. ἀθροίζων: >	αίθριος, αριθμός, άθροισμα, άρθρο
δ. διαβήσεσθαι: >	διάβαση, διαβίωση, διαβιβαστής, διάβασμα

2. Να συνδέσετε τα ρήματα της Α στήλης με τα συνώνυμά τους στη Β στήλη. Ένα ρήμα της Β στήλης περισσεύει.

A	B
ἠγάσθησαν (ἄγαμαι) ▶	ἐπιχειρῶ
βούληται (βούλομαι) ▶	ἀναλίσκω
	περισσεύω
πειράσεσθαι (πειρῶμαι) ▶	θανυμάζω
αἰρεῖσθαι (αἰροῦμαι) ▶	κατορθῶ
διεπράξατο (διαπράττομαι) ▶	ἐθέλω, ἐπιθυμῶ

δαπανῶντα (δαπανῶ) ▶

ἐκλέγω, προτιμῶ

§§ 9-12

3. A. Να αφαιρέσετε τις καταλήξεις από τους ρηματικούς τύπους της Α στήλης και με το θέμα που απομένει να γράψετε μια παράγωγη λέξη της νέας ελληνικής στη Β στήλη.

A		B
α.	λαβῶν	
β.	ἔπραξεν	
γ.	ἐγένετο	
δ.	αἰσθόμενος	
ε.	ἐποίησεν	

- B Με κάθε λέξη που γράψατε από τα ρήματα (α), (γ) και (ε) να σχηματίσετε μια πρόταση στη νέα ελληνική.

4. A. Αφού ελέγξετε τη σημασία των ακόλουθων προτάσεων στο κείμενο (§§ 9-10), να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο ποια είναι η σωστή απόδοσή τους στη νέα ελληνική.

α. Πῶς ἂν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν ὡς ...

- Πῶς θα δείξει κανείς σαφέστερα με ποιο τρόπο ....
 Πῶς θα είχε δείξει κανείς σαφέστερα με ποιο τρόπο ...
 Πῶς θα μπορούσε κανείς να δείξει σαφέστερα με ποιο τρόπο ...
 Πῶς αποδεικνύεται σαφέστερα με ποιο τρόπο...

β. ... (ἕως ἔλθοιεν) οὗς πέμψειε πρὸς βασιλέα ἀγγέλους,

- οι αγγελιαφόροι που έστειλε στο βασιλιά,
 οι αγγελιαφόροι που θα έστελνε στο βασιλιά,
 οι αγγελιαφόροι που θα στείλει στο βασιλιά,
 οι αγγελιαφόροι που είχε στείλει στο βασιλιά,

B. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας³⁰.

³⁰ Για τη σημασία και τη χρήση της ευκτικής βλέπε Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής, § 87, σσ. 80-82.

5. *ἐπέστειλε*:

A. Να γράψετε από ποια συνθετικά σχηματίζεται το ρήμα στην οριστική του ενεστώτα και αντικαθιστώντας το Α συνθετικό με τις προθέσεις *ἀνά, κατά, διά, περί, ἀπό, ὑπό* να σχηματίσετε και άλλα ρήματα της αρχαίας ελληνικής.

B. Να συμπληρώσετε τα παρακάτω ονοματικά σύνολα με ουσιαστικά που παράγονται από τα ρήματα που σχηματίσατε.

α.	_____	των δαπανών
β.	_____	του δέματος
γ.	_____	των αγγείων
δ.	_____	της σημαίας
ε.	_____	της ποινής
στ.	_____	της εξέγερσης

6. *καὶ τὰς τε ἐν τῇ πορείᾳ ἀπαντῶσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἤγε*:

α. Με ποια σημασία χρησιμοποιείται το ρήμα *ἀπαντῶ* στην πρόταση;

β. Ποια είναι η σημασία του στη νέα ελληνική; Να δώσετε ένα παράδειγμα.

γ. Υπάρχουν περιπτώσεις στη νέα ελληνική όπου το ρήμα διατηρεί τη σημασία που έχει στην παραπάνω πρόταση; Να αναφέρετε παράδειγμα.

5. Εργασίες για το σπίτι

§§ 6-9

1. A. Αφού μελετήσετε και τα αποσπάσματα από τον *Πανηγυρικό* του Ισοκράτη³¹, να αναπτύξετε τη σημασία που είχε η πρόταση του Αγησιλάου όχι μόνο για τη Σπάρτη αλλά και για τις άλλες ελληνικές πόλεις.

B. Να συγκρίνετε τα αποσπάσματα από το λόγο του Ισοκράτη με το κείμενο του Ξενοφώντα και να γράψετε ποια πλεονεκτήματα για τους Έλληνες επισημαίνουν και οι δυο συγγραφείς στην περίπτωση που μεταφερθεί η σύγκρουση με τους Πέρσες στην Ασία.

---

³¹ Βλέπε παραθέματα, κείμενο 6 και 7.

§§ 10-16

2. Αφού μελετήσετε στο βιβλίο σας, σ. 149 το απόσπασμα από τα Έλληνικά να γράψετε ποια αντίληψη έχει ο Ξενοφώντας ως ιστορικός για την επέμβαση των θεών στην εξέλιξη των ιστορικών γεγονότων. Να σημειώσετε σε ποια σημεία του κειμένου (*Άγησίλαος 1. § 11-13*) προδικάζεται, σύμφωνα με αυτή την αντίληψη, η έκβαση της σύγκρουσης μεταξύ του Τισσαφέρνη και του Αγησιλάου³².
3. Να γράψετε με ποιους τρόπους εκφέρεται η αιτία στο κείμενο, κεφ. 1, 13-16. Να συγκεντρώσετε γι' αυτό το σκοπό όλες τις σχετικές λέξεις, φράσεις και προτάσεις και να τις κατατάξετε κατά ομάδες.

---

³² Σημεία που μπορούν να αναφερθούν: α) *Ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης ἂ ὄμοσεν εὐθὺς ἐψεύσατο*, β) *Άγησίλαος δὲ... Τισσαφέρνην ἐφανίσας ἐπίορκον ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν*, γ) *Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας Τισσαφέρνης...*